

Nederlands
Jeugdinstituut

Jeugdhulp in 2015, 2016 en 2017

© 2020 Nederlands Jeugdinstituut

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Redactie: Nederlands Jeugdinstituut, Afke Donker, Erik Jan de Wilde, Monique Malmberg en Tom van Yperen

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

030 - 230 63 44

www.nji.nl

info@nji.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Methode	5
Kinderen in en uit jeugdhulp.....	5
Jeugdhulptrajecten in de periode van 2015-2017.....	7
Diagnostiek en daarna behandeling?.....	9
Op- en afschalen van hulp.....	10
Wachten op hulp?.....	11
Vervolg vragen	11

Samenvatting

In november 2019 publiceerde het Nederlands Jeugdinstituut een essay met een analyse van het jeugdzorggebruik over de jaren heen. Daarin constateerden we dat in 2018 één op iedere tien jeugdigen van 0 tot 23 jaar oud jeugdzorg had ontvangen (1 op de 8 voor 0- tot 18-jarigen). Dat is veel, zo stelden we.

Het is logisch te veronderstellen dat niet ieder jaar dezelfde kinderen jeugdzorg ontvangen. Er gaan een aantal jongeren uit jeugdzorg en er komen nieuwe in. Het totaal ligt daarom wellicht nog hoger. De vraag is alleen: hoeveel hoger? En als kinderen lang in hulp zitten, zien we dan dat het vaker voorkomt dat ze van zware naar lichte hulp gaan (afschaling)? Of juist van licht naar zwaar (opschaling)? Nu er over 2015 tot en met 2017 gegevens beschikbaar zijn, kunnen we bepaalde vragen beantwoorden. We richten ons daarbij op jeugdhulp en laten jeugdbescherming en jeugdreclassering buiten beschouwing:

1. Zijn het steeds dezelfde kinderen die jeugdhulp krijgen in verschillende jaren, of zit daar veel verloop in?
Om hoeveel kinderen gaat het in totaal?
2. Krijgen kinderen vaak meerdere trajecten na elkaar?
Volgen die trajecten elkaar snel op of zit er veel tijd tussen?
3. Wat voor soort trajecten volgen elkaar op?
Gaait het vaak van een lichter traject naar zwaardere hulp of juist andersom?

In deze rapportage proberen we met behulp van beschikbare data antwoord te geven op deze vragen. Dit zijn onze bevindingen:

- In de periode 2015-2017 liepen er 1.258.813 jeugdhulptrajecten voor 633.767 unieke jongeren tot 23 jaar oud. Er waren in die jaren ongeveer 5 miljoen jongeren tot 23 jaar oud¹. Dat betekent dat 1 op de 8 jongeren van 0 tot 23 jaar in een van die jaren jeugdhulp heeft gehad. Dat aandeel is waarschijnlijk hoger onder kinderen tot 18 jaar oud.
- De meeste van de jeugdigen met hulp, hadden in één of twee jaren jeugdhulp nodig. Meestal aansluitend. Er zijn weinig jeugdigen die meer dan twee jaar hulp krijgen.
- Jeugdigen die in alle drie de jaren hulp nodig hadden, kregen meestal hulp met verblijf, zoals pleegzorg en residentiële zorg.
- Zowel in 2016 als 2017 volgde meer dan de helft van de trajecten op een eerder hulptraject.
- Jeugdhulptrajecten worden relatief vaak gevolgd door een traject met dezelfde hulpvorm. Bijvoorbeeld hulp in het netwerk of daghulp bij de aanbieder. Op- en afschaling komen beiden voor en ongeveer even vaak.

Het betreft een eerste, verkennende analyse. We willen vooral een gesprek initiëren over de bevindingen. Hoe kunnen deze gegevens geduid worden in het licht van de transformatie en transitie? We nodigen u van harte uit om mee te denken over deze uitkomsten/onderwerpen en uw gedachten te delen via monitoring@nji.nl. De tabellen die de basis vormen voor deze rapportage zijn ook via dat mailadres op te vragen.

¹ Bron: opendata.cbs.nl. In 2015 waren er 4.678.001 jongeren tussen 0 en 23 jaar oud. In 2016 en 2017 kwamen daar respectievelijk 170.341 en 172.288 nul-jarigen bij.

Methode

De analyses die ten grondslag liggen aan deze rapportage zijn uitgevoerd met behulp van niet-openbare CBS Microdata². We hebben gebruik gemaakt van de JGDHULPBUS-bestanden van 2015, 2016 en 2017. Dit zijn bestanden die voortkomen uit de Beleidsinformatie Jeugd³. Hierin is per traject opgenomen:

- Het kind dat het traject heeft ontvangen;
- De hulpvorm die het betreft⁴;
- Het perspectief van het traject: diagnostiek, stabilisatie van crisis, begeleiden of behandelen;
- De verwijzer;
- De startdatum van het traject;
- De einddatum van het traject;
- Het administratieve einde (31 december van het betreffende jaar) – als er (nog) geen einddatum bekend is.

Als een kind twee trajecten tegelijk volgt die op deze informatie niet van elkaar te onderscheiden zijn, is een volgnummer toegevoegd. We hebben de bestanden en trajecten samengevoegd die in meer dan één van de jaarbestanden voorkwamen. We hebben het dan over trajecten die betrekking hebben op hetzelfde kind, dezelfde startdatum, hetzelfde perspectief en hetzelfde volgnummer⁵.

Kinderen in en uit jeugdhulp

Naast het aantal trajecten kijken we in deze paragraaf naar het aantal kinderen van (0 tot 23 jaar oud dat gedurende 2015 tot en met 2017 in en uit de jeugdhulp stroomden.

- In 2015 waren er 348.880 kinderen en jongeren met een vorm van jeugdhulp.
- In 2016 waren dat 378.613 kinderen .
 - 221.741 (59%) hadden ook in 2015 al hulp ontvangen.
- In 2017 kregen 392.446 kinderen jeugdhulp.
 - 147.508 (38%) hadden zowel in 2015 als 2016 ook al hulp.
 - 103.306 (26%) wel in 2016 en niet in 2015 en
 - 13.617 (3%) wel in 2015, maar niet in 2016.

De in- en uitstromende kinderen brengen we in beeld in een stroomdiagram. U ziet in figuur 1 of kinderen in 2015, 2016, en/of 2017 jeugdhulp ontvingen. Kinderen die in geen van deze jaren jeugdhulp kregen zijn niet in deze figuur opgenomen. Dat is een aanzienlijk deel van de gehele jeugdpopulatie.

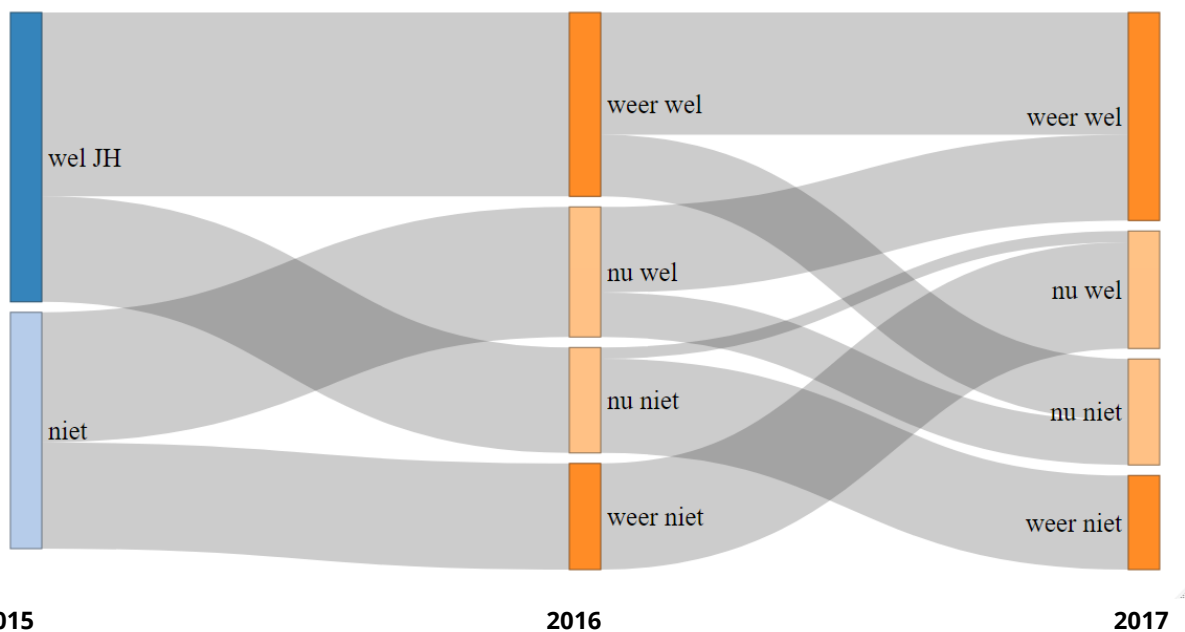
² Dit zijn bestanden op (gepseudonimiseerd) persoonsniveau die onder voorwaarden beschikbaar worden gesteld voor onderzoek.

³ [Informatieprotocol](#) van de Beleidsinformatie Jeugd vindt u bij het CBS

⁴ Indeling volgens de Beleidsinformatie Jeugd. Jeugdhulp zonder verblijf: door het wijk- of buurtteam, in het netwerk, ambulante hulp op locatie van de aanbieder, daghulp op locatie van de aanbieder. Jeugdhulp met verblijf: pleegzorg, gezinsgericht, gesloten plaatsing, overig.

⁵ De verwijzer hebben we buiten beschouwing gelaten omdat er wisselingen te zien zijn waar van onwaarschijnlijk is dat het daadwerkelijk om twee verschillende trajecten gaat. Zo zijn er veel trajecten waarvan eerst de verwijzer nog onbekend is, of waarvan is aangegeven dat er geen verwijzer was. In het volgende jaar is dan wel een verwijzer genoemd.

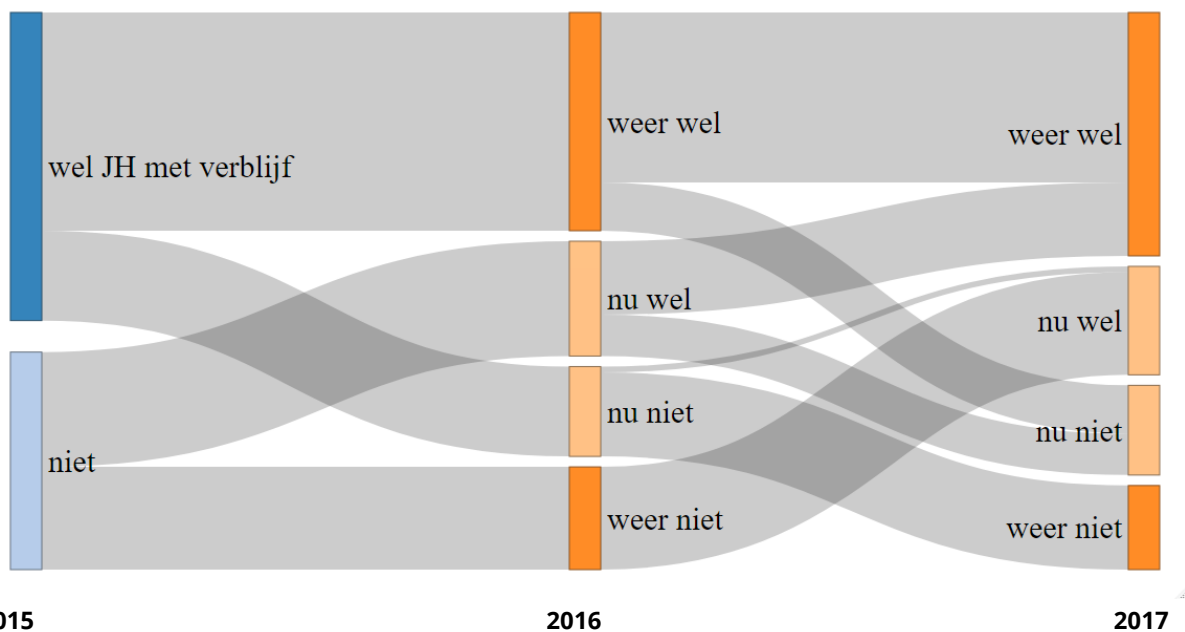

2015 **2016** **2017**
 Figuur 1. In- en uitstroom van kinderen in jeugdhulp gedurende de periode 2015-2017.

De stromen in de figuur geven weer hoeveel kinderen in en uit jeugdhulp gaan. Zo ziet u dat van de kinderen die in 2015 jeugdhulp hebben ontvangen, meer dan de helft in 2016 weer hulp kreeg. De figuur laat ook zien dat er kinderen zijn die alle drie de jaren jeugdhulp ontvingen (23%). Er zijn echter veel meer kinderen (47%) die maar in één van de jaren hulp had. Slechts een klein deel van de kinderen die in 2015 jeugdhulp had en in 2016 niet, kreeg in 2017 wel weer hulp.

Voor jeugdhulp met verblijf kan een lang karakter hebben. Daarom is het belangrijk dat kinderen zo snel als mogelijk weer naar huis kunnen. Daarom gaat figuur 2 over kinderen die jeugdhulp met verblijf hebben ontvangen. U ziet de doorloop van kinderen die jeugdhulp met verblijf ontvingen in 2015-2017 ($n = 69.109$). De figuur maakt duidelijk dat in jeugdhulp met verblijf een groter deel van de kinderen in meerdere jaren hulp kregen. Ook hier heeft maar een heel klein deel van de kinderen die in 2015 jeugdhulp met verblijf kregen en in 2016 niet meer, opnieuw een jeugdhulpvorm met verblijf in 2017.

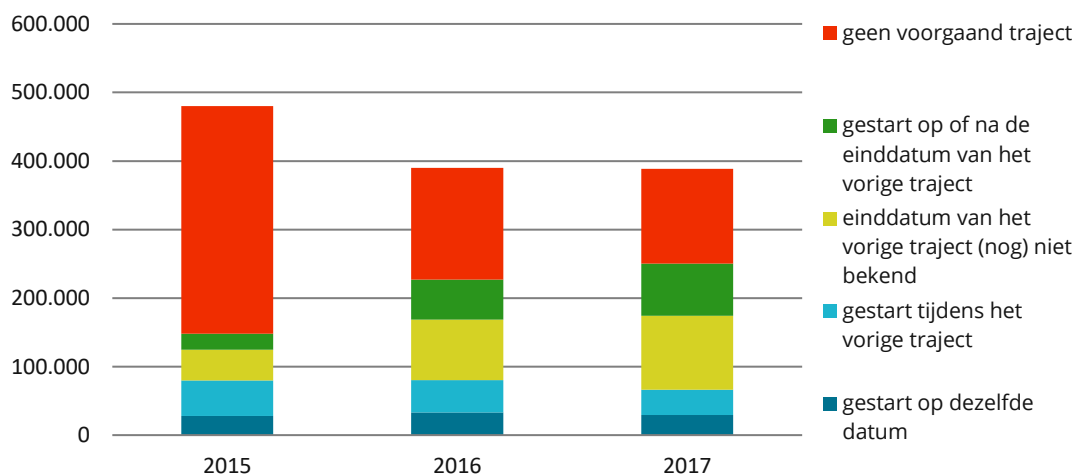

Figuur 2. In- en uitstroom van kinderen in jeugdhulp met verblijf gedurende de periode 2015-2017.

Jeugdhulptrajecten in de periode van 2015-2017

In totaal waren er in deze periode 1.258.813 trajecten voor 633.767 kinderen. Veruit de meeste trajecten (81%) liepen slechts binnen één jaar. Een kleiner deel van de trajecten liep over twee jaar: 7% in 2015/2016 en 9% in 2016/2017 en over drie jaar 3%. Meer dan de helft van de trajecten die in 2016 en 2017 startten, hebben een voorgaand traject⁶, zie figuur 3.

Figuur 3. Trajecten met of zonder voorgaand traject.

In figuur 3 is te zien dat er in 2015 meer trajecten gestart zijn dan in 2016 en 2017. Ook is het aandeel trajecten zonder voorgaand traject daar groter. Deze aspecten zijn inherent aan de

⁶ Trajecten staan genoemd bij het jaar waarin zij voor het eerst in het jaarbestand voorkomen. Veruit de meeste trajecten (81%) liepen slechts binnen één jaar. Een kleiner deel van de trajecten liep over twee jaar (7% in 2015/2016 en 9% in 2016/2017) of over drie jaar (3%). Er bleken ook trajecten (0,3% van het totaal) met hetzelfde kind, dezelfde startdatum, hulpvorm, perspectief en volgnummer die in 2015 en 2017 wel in het jaarbestand waren opgenomen en in 2016 niet. Dat lijkt aan te geven dat (in ieder geval in 2016) niet alle trajecten zijn aangeleverd aan het CBS. Of dat het traject in dat jaar met een andere hulpvorm of een ander perspectief aan het CBS is geleverd waardoor wij het nu niet als hetzelfde traject herkend hebben.

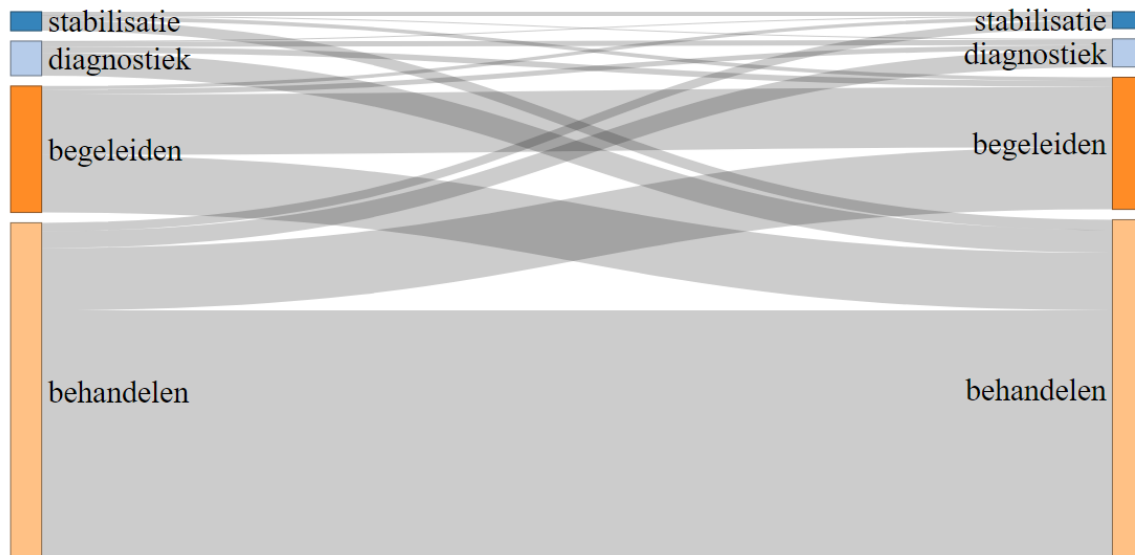
dataverzameling. In 2015 startte de huidige Beleidsinformatie Jeugd. Ook trajecten die al langer liepen en die mogelijk nog jaren doorlopen, komen in onze data-analyse voor het eerst in dat bestand voor. Trajecten die vóór 2015 zijn afgesloten, zijn niet in de data opgenomen.

In 2016 en 2017 volgt meer dan de helft van de jeugdhulptrajecten op een eerder of gelijktijdig gestart traject. In 2017 is dat aandeel nog groter dan in 2016. In het licht van de transformatie is interessant om te zien of hier sprake is van opschaling, afschaling of gelijke doorstroom.

Diagnostiek en daarna behandeling?

Alle trajecten kennen een zeker perspectief. Ze richten zich op diagnostiek, behandeling, begeleiding of het stabiliseren van een crisissituatie. Trajecten die elkaar opvolgen in tijd kunnen hetzelfde of een ander perspectief hebben. Het lijkt logisch dat op er op een jeugdhulptraject met het perspectief diagnostiek een traject van behandeling volgt. In figuur 4 staat weergegeven welk perspectief opeenvolgende jeugdhulptrajecten hebben⁷. U ziet hier aan de linkerkant het perspectief van het eerste traject en aan de rechterkant het perspectief van het traject dat er op volgt. De grijze stromen geven weer hoe deze trajecten elkaar opvolgen.

Figuur 4. Perspectief van opeenvolgende trajecten in de periode 2015-2017.

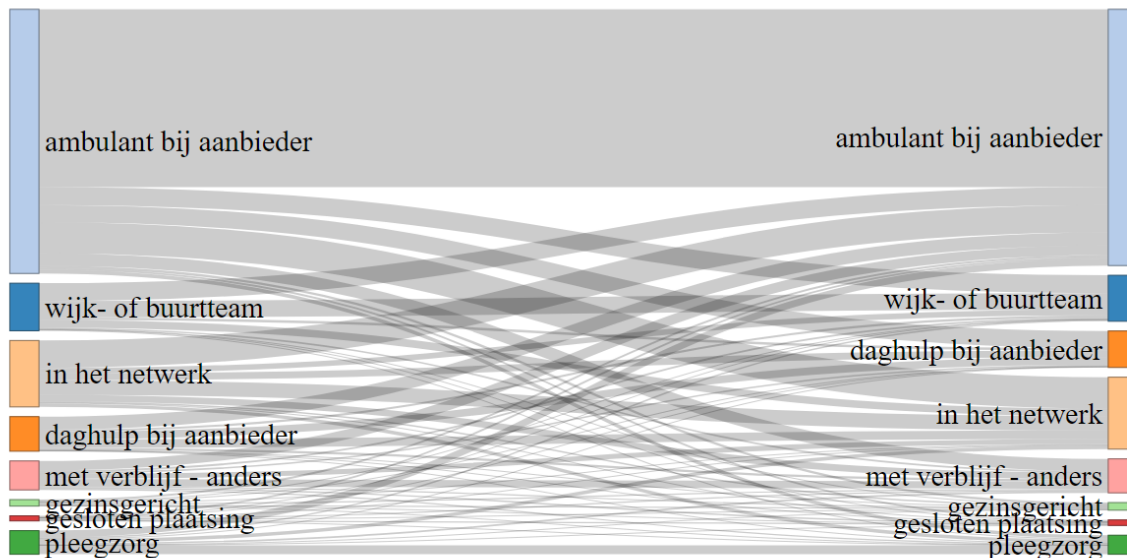
In figuur 4 zien we dat de grote meerderheid van de trajecten (65%) het perspectief behandeling heeft. Blijkbaar wordt er vaak een behandeltraject gestart zonder dat diagnostiek een apart traject is. Mogelijk is dat deel van de behandeling, of vindt het plaats bij de toegang en daarom niet als traject geregistreerd. Ook zien we dat behandelingstrajecten elkaar vaak opvolgen. Bij de trajecten met als perspectief begeleiding, stabilisatie van crisis of diagnostiek volgt ook vaak een behandeltraject. Wat verder opvalt is dat na behandeling soms diagnostiek volgt en dat behandeling en begeleiding op elkaar kunnen volgen.

⁷ In deze figuur zijn alle trajecten uit 2015, 2016 en 2017 opgenomen die een voorafgaand traject hadden, ook trajecten die gelijktijdig gestart zijn. Dat zijn ongeveer 14% van de in figuur 6 opgenomen trajecten. Bij deze koppels is het traject dat het eerst beëindigd is, als "eerste" traject opgenomen. Voorbeelden van dit soort trajecten zijn: gelijktijdig opgaan van behandeling en diagnostiek of van behandeling en stabilisatie van een crisissituatie.

Op- en afschalen van hulp

Jeugdhulptrajecten kennen verschillende vormen van hulp. We onderscheiden jeugdhulp mét verblijf en jeugdhulp zonder verblijf. Beide hebben vier afzonderlijke categorieën⁸. Op- of afschalen is nodig op het moment dat iemand vanuit intensieve behandeling een minder zware hulpvorm aankant. Of als er toch een meer intensieve hulp nodig blijkt. Om zicht te krijgen op de wisselingen tussen de verschillende vormen, geven we figuur 5 weer hoe de jeugdhulpvormen elkaar opvolgen⁹. Aan de linkerkant van de figuur ziet u de hulpvorm van het eerste traject, aan de rechterkant het traject dat er op volgt.

Figuur 5. Opeenvolgende trajecten naar jeugdhulpvorm in de periode 2015-2017.

Uit figuur 5 kunnen we aflezen dat het merendeel van de trajecten ambulante jeugdhulp op de locatie van de aanbieder betreft (ruim 50%). Meer dan de helft van dit soort trajecten wordt opgevolgd door een traject van een vergelijkbare jeugdhulpvorm. Ook trajecten met een andere hulpvorm volgen vaak op een gelijksoortig hulptraject. Na een pleegzorgtraject volgt relatief vaak opnieuw pleegzorg (38%) en na hulp door het wijkteam opnieuw hulp door het wijkteam (35%).

⁸ Jeugdhulp zonder verblijf: door het wijk- of buurtteam, in het netwerk, ambulante hulp op locatie van de aanbieder, daghulp op locatie van de aanbieder. Jeugdhulp met verblijf: pleegzorg, gezinsgericht, gesloten plaatsing, overig.

⁹ In deze figuur zijn alle trajecten uit 2015, 2016 en 2017 opgenomen die een voorafgaand traject hadden, ook trajecten die gelijktijdig gestart zijn (ongeveer 14% van de in figuur 6 opgenomen trajecten). Bij deze koppels is het traject dat het eerst beëindigd is, als "eerste" traject opgenomen. Voorbeelden van dit soort trajecten zijn: gelijktijdig opgaan van behandeling en diagnostiek of van behandeling en stabilisatie van een crisissituatie.

Wachten op hulp?

Als kinderen meer, of andere hulp nodig hebben, is het onwenselijk dat ze daar lang op moeten wachten. We zien dat een deel van de trajecten al start tijdens het voorgaande traject. Bijvoorbeeld als diagnostiek nog niet helemaal is afgerond, maar de behandeling al wel start.

Er zijn ook trajecten die starten nadat een eerder traject al een tijdje is afgesloten. Dat kan zijn omdat de jongere even moest wachten tot hulp beschikbaar kwam, maar ook omdat hij of zij even geen hulp meer nodig had. In tabel 1 laten we de gemiddelde tijd in dagen zien tussen de start van trajecten en het einde van een voorgaand traject.

Startjaar van het traject	Gemiddeld aantal dagen tot nieuw traject na einde voorgaand traject
2015 (n = 23.530)	51
2016 (n = 58.240)	117
2017 (n = 76.020)	200

Tabel 1. Gemiddeld aantal dagen tot nieuw traject na afloop van voorgaande traject.
Trajecten gestart nadat het voorgaande traject was afgesloten.

Het aantal dagen tussen elkaar opeenvolgende trajecten neemt toe vanaf 2015. In 2017 is de tijd tussen dergelijke trajecten opgelopen tot meer dan een half jaar. Daar zitten kinderen bij die een week moeten wachten tot ze bij een hulpverlener terecht kunnen, maar ook kinderen die een jaar nadat de hulp is afgelopen, een nieuwe hulpvraag hebben. Voor een deel is de toename in tijd waarschijnlijk veroorzaakt door de eigenschappen van de gegevens. Omdat we pas vanaf 2015 gegevens hebben, is er meer wachttijd mogelijk voor een traject dat in 2017 is gestart dan voor een traject dat in 2015 is gestart.

Vervolg vragen

Wij horen graag hoe de analyse in dit document zich verhoudt tot de dagelijkse praktijk. Ziet u dat kinderen op dit moment sneller naar extra hulp worden doorverwezen of moeten ze juist langer wachten tot er hulp beschikbaar komt? Ziet u ook dat soortgelijke trajecten elkaar opvolgen? Wat zijn uw ervaringen met op- en afschaling? Wat zijn mogelijke redenen die aan dergelijke patronen ten grondslag liggen?

U kunt contact met ons opnemen via monitoring@nji.nl.

